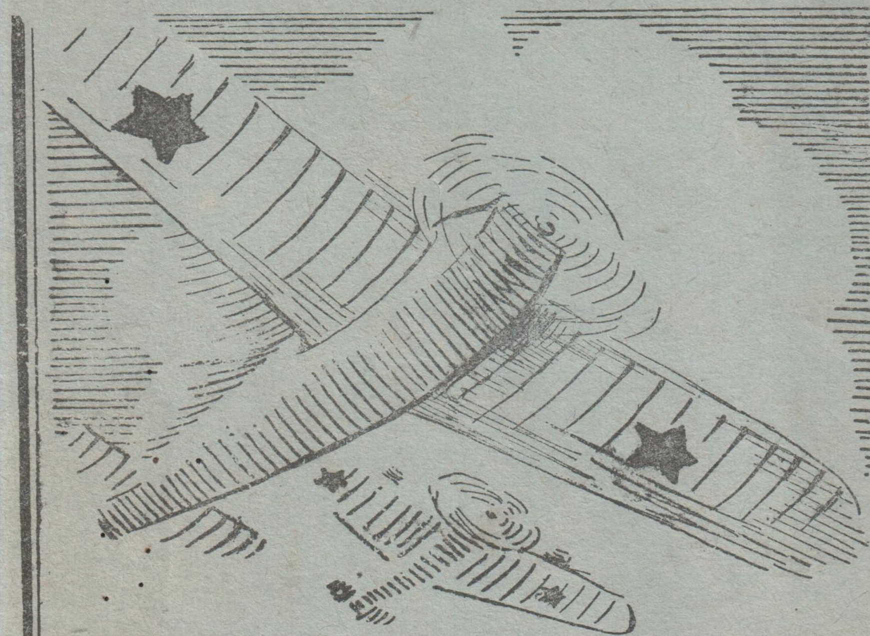

Новейшая история

№1

Стары парадак у Францыі.

Людвік XV (1715 - 1774)

Рэгент Філіп Арлеанскі (легкадумны)

Стан Францыі.

1. Фінансы: 2 мільярды доўгу, даходы вырасхадаваны на 3 гады наперад
2. Стан экономічны: 2/3 зямлі належаць да дваран, духавенства і капіталістаў. Ніхто з паноў не цікавіўся гаспадаркай. Дваранства і духавенства вольныя ад налогаў. Налогі беспасрэдныя і пасрэдныя gabelle (налог на соль).
3. Гарады: гандаль пасадамі
4. Прамысловасьць абмежавана цэхавымі арганізацыямі. Гандаль прамысловымі па-сьведчаньнямі.
5. Гандаль: унутраныя тамоўні; розная монета, меры, вага, агра-нічэньні, кантрол-

6. Суды: дзяржаўныя, сэньёральныя, касцельныя. Гандаль пасадамі. У судаводстве пытка, мукі
Права: звычайнае і рымскае (да 300 „кутюмаў“).
7. Адміністрацыя: Lettres de cachet

Фінансавая рэформа Джона Лоу (меркантыліст)

Людвік XV: „il durera autant que nous, après nous – le déluge“
Змаганне яго з парлямэнтамі.
Парыскі парлямэнт і ордэн езуітаў
Скасаваньне ордэну ў 1764 годзе (Шуазэль)
Адказ Рычча: Sint ut sunt, aut non sint.
Гэтым пачаў крушэнне старога парадку.
Вонкавая палітыка: без плану.
Паразкавыя ў сямігодняй вайне

Нялўдалыя спробы рэформы

Людвік XVI (1774–93). Слабахарактарны. Упльвы Марыі Антуанэты, братоў і герцога Арлеанскага Людвіка-Філіпа.
Тюрго (фізіократ) уважаў зямлю за галоўную крыніцу багацьця.
Хацеў правясьці падаходны налог, скасаваць таможні і цэхі, прывілеі дваранства.
Інтрыгі дваранства, адстаўка Тюрго.
Нэккер. Праведзіць экономію і займы, не стварыўшы новай крыніц даходаў.
Апублікаваў першы бюджэт, за што папаў у адстаўку.
Парлямэнты, рэстаўраваныя Людвікам XVI, зрабіліся выразіцелямі народнага нездаволеньня.

Рост рэвалюцыйных ідэй (пашырэнне амерыканскай дэмакратыі)
Удзел у вайне паўночна-амерыканскіх калоній болей заблытаў фінансы.
Новае міністэрства Нэккера.
Нэкер радзіць склікаць генеральныя штаты, якія не скліканыся з 1614 г.
Кароль хоча абмяжыцца толькі сабраннем нотаблей (прадстаўнікі станаў, назначаныя каралём)
Нотаблі радзяць склікаць ген. штаты

Устаноўчае сабранне (1789-91)

Пытанне адносна спосабу нарадаў і падачы галасоў.
Паводле праекту аб. Сіэса 3 стан аб'яўляе сабе Нацыянальным Сабраннем (96% народу).
Проба зачыніць Сабранне. Энергічны пратэст 3 стану.

Lit de justice. Кароль уступае Нац. Сабранню.
Каміль Дэмулен. Агітацыя. Рэвалюцыйныя часопісі („Друг народа" Марата). Герцог Арлеанскі падтрымлівае змаганне.
Сабранне пастанаўляе называцца канстытуцыйным (Assemblée nationale constituante)
Канцэнтрацыя войска навокал Версаля і Парыжа. Рэвалюцыя. Здабыцьцё бастыліі (14 ліпня 89 г). Грабежы.
Арганізацыя нацыянальнай гвардыі (Лафайэт)
Эміграцыя (граф д'Артуа)
4 жніўня скасаваныя рэшткі феодальных праў у адносінах да сялян (прыгон, прывілеі паноў, касцельная дзесяціна).
Дэкларацыя праў чалавека й грамадзяніна (Лафайэт). Новыя непарадкі ў Парыжы
Кароль сцягнуў войска, голад, паход на Версаль.

5/5 89

Кароль спачуваў эмігрантам і ксендзам, якія не прысягнулі канстытуцыі.
Дэкрэты проці эмігрантаў, veto караля
Дэкрэт проці ксяндзоў – veto караля.
Людвік XVI звярнуўся з просьбаю аб помачы да прускага караля Фрыдрыха Вільгельма II, а Марыя Антуанэта да брата імп. Леапольда II. (сып. навзэть [illegible])
Францыя "абвяшчае" вайну Прусіі і Аўстрыі.
Роспуск каралеўскай гвардыі. Армія ўцёкі.
La patrie est en danger. Энтузіязм.
Руже-дэ-Ліль і яго марсэльеза.
Пракламацыя прускага галоўнакамандуючага
Рэвалюцыйны настрой. Патрэбаваці ад... нізлажэння караля і склікання Нац. Канвэнта. 10/VIII 1792.
Напад на Тюльеры. Арышт караля і яго сям'і у замку Тампль
Парыжская камуна (Рада... чэлавек...) Запраўілы – Робэспьер і Марат. Міністр – Дантон.
Прусакі разбіты ля Вальмі, аўстрыйцы ля Жэмапп.

Нацыянальны Канвэнт. (1792–95)

Канвэнт абвяшчае Францыю рэспублікай (22 верасня 1792 г.)
Задачы Канвэнта: 1/ апрацаваць рэспубліканскую канстытуцыю, 2/ вырашыць судзьбу Людвіка XVI, 3/ завесці унутраны парадак і 4/ пабароць ворожых варагаў.
Жырондысты, монтаньяры, балота, радыкалы...
Казнь Людвіка XVI (21 студня 1793 г.) утварыла проці Францыі цэлую бурлю. Да Аўстрыі і Прусіі далучаюцца: Англія, Галандыя, Свяшчэнная Рымск. імперыя, Неаполь, Гішпанія.

Канвэнт абвяшчае вайну усім „тыранам"
Паўстаньне у Брэтані (шуаны) і Вандэі.
Здрада Дюмур'е. Упадак жырондыстаў
Камітэт грамадзкага ратунку
і камітэт агульнага бяспечнасьця
Карно арганізуе мільёншую армію
Бэртоле вынаходзіць новыя спосабы
вырабу сталі і бронзы, і выгатаўленьня
пораху.
Сыстэма тэррора (Марат, Робэспьер,
Дантон, Сэн-Жюст і Кутон)
Шарлёта Кардэ забівае Марата
Тэрор. Максімальная такса.
У нацыянальнай гвардыі — санкюлоты
Пэнсія для гвардзейцаў, пасады
для пралетарыяту. Пашанаваньне ідэй,
якія кіравалі канвэнтам.
Камісары (62). Масавыя казні

Гільётына ў Парыжы. Сьмерць Марыі
Антуанэты, прынцэсы Альжбэты
(сястра Людвіка XVI), Філіпа Арлеанскага
(Egalité)
Новая эра (22 верасьня 1792 году)
Прасьледаваньне хрысьціянства (Гэбэр)
Казнь Дантона і іншых (гэбэртыстаў).
Брак асабістым блаславеньнем, улас
надзеі, ганьбы. Пашанаваньне „Дабра-
дзейнасьці і чыстасьці." Пакла-
неньне „~~Вярх~~ Найвышэйшай Істоце"
(Être Suprême)
Крайнасьці тэрору. — Арышт Робэспьера
і Сэн-Жюста (9 тэрмідора (27 ліпеня
1794 г.)
Чаварасі жырондыстаў, прасьледаваньне
рэспубліканцаў. — Адмена канстытуцыі
1793 году. — Апрацавана новая канст-я
III году. Уласнікам ёсьць права на ўдзел
у палітычным жыцьці. Заканадаўчая

улады — Савет пяцісот і Савет Старэйшых (250). Штогод адналяўлялася на 1/3 век: 30 і 40 гадоў. Заканадаўчая ініцыятыва належала да Савету Пяцісот. Выканаўчая улада: Выканаўчая Дырэкторыя (з 5 дырэктараў — 4 гады)

Дырэкторыя — (1795–99)

Дакончыла усмірэнне Вандэі.
1) Канстытуцыйная партыя (буржуазная),
2) раялісты і 3) якобінцы (эгалітрас газэты). Якобінцы прабавалі зрабіць камуністычны пераварот (імкнуліся да знішчэння прыватнай уласнасці. Бабёф).
Раялісты хацелі пасадзіць на прастол брата Людовіка XVI. Граф Праванс
Вайна с кааліцыяй дзяржаў. Францыя заваявала Бельгію, Галандыю (Батаўская рэспубліка). Прусія выйшла з кааліцыі. Журдан і Маро ў паўднёвай Нямеччыне. Бонапарт ў Італіі. Рэспублікі: Лігурыйская, Цызальпінская. Перанёс вайну ў Аўстрыю. Мір ў Кампо-Формiо (1797 г.). Аўстрыя ўступіла Бельгію, левы бераг Рэйну і Ломбардыю; Аўстрыя ад Напалеона дастала Венецыю. Аўтарытэт Напалеона. Слабасць дырэкторыі. Імкненне пазбыцца папулярнага генерала. Егіпецкая экспедыцыя. Планы Напалеона. Далейшыя заваяванні ў Эўропе: Рымская рэспубліка (Пій VI высланы ва Францыю), Гельвецкая рэспубліка, Партэнопэйская р. Пакарэнне Егіпту. Мальта. Здабыцці Яфы. Сен-Жан-д'Акр (Пталемаіда)

Другая кааліцыя. Расія, Аўстрыя, Англія, Турцыя

Руска-Турэцкая эскадра адваёўвае
І Неапалітанскае каралеўства.
Перамогі Суворава пры Адзе, ~~Нов~~
Трэбіі і Нові (Маро, Макдональд,
Жубер). Швейцарскі паход.
Паварот Напалеона. Пераварот
18 брюмера (9/XI 1799 г.). Консульства
з 3х консулаў на 10 гадоў.
1) Дзяржаўная Рада складала праекты,
2) трыбунаты абгаворвалі іх, 3) Законадаўчы корпус галасаваў, 4) Сенат
зацвярджаваў і сачыў за іх выкананнем. ~~Дапаўняе~~ Дзяржаўнае
Рады назначаліся выканаўчай
уладай (1ым консулам).

Консульства.

Працягванне вайны з II кааліцыяй.
Напалеон разбівае аўстрыйцаў
пры Марэнго (1800). Маро разбівае
іх пад Гогенліндэнам і загражае Вене.
Люнэвільскі мір (1801 г.)
Папа Пій VII і кароль Неапалітанскі
адмаўляюцца. Турцыя заключыла мір,
француская армія пакідае Егіпет. Англія
таксама мусіла заключыць мір
(ў Аміене 1802). Уступіла некалькі астравоў
у Вэст-Індыі, але затрымала Мальту.
Кодэкс Напалеона. Цывільныя
і крымінальныя трыбуналы. Цэнтралізацыя
ў адміністрацыі. Прэфекты
і мэры выконваюць загады 1 консула.
Дзяржаўны сакратар падаваў загады
міністрам, міністры — прэфектам
і г.д. Эмігрантам дазволена вярнуцца
пад варункам прызнаньня новага ладу.
З папаю конкардат, на падставе якога
адноўлены каталіцкі касцёл

Устанавіў фактычны кантроль.
Дэкларацыя бюджэту публікуецца
да ведама ўсіх.
„Каса пагашэння" даўгоў.
Прывілеяваныя налогі (на падатковую
цэнзу), акцыз. Дбае об прамы-
слоўцы, таргоўлі, земляробстве.

Напалеон I.

Заваяванні да Аміенскага міру
Рэспубліканцы і раялісты супроць 1-га консула.
2 снежня 1804 году Каранаваўся імпэ-
ратарскай каронай (у Notre Dame de Paris)
Удзел папа Пія VII-га. Этыкет часоў
Людовіка XIV. Праз паўгода каранаваўся
у Мілане каралём Італіі (рэспублікі
скасаваны). У Галандыі пасадзіў ка-
ралём брата Людовіка. Асталася толь-
кі Гельвецкая рэспубліка
Рэестрэн групы Энцыклапедыстаў выключаны

~~Праз дз~~ незадаволенне Францыі. 3я каалiцыя
(Расія, Аўстрыя, Англія і Швэцыя)
Напалеон заняў Вену і пабіў руска-аўстрый-
скае войска пад Аўстэрліцам (1805 г.)
Аўстрыя заключыла Прэсбургскі мір (усту-
піла Вэнецыю і Тыроль які Напалеон
аддаў свайму саюзніку курфюрсту баварскаму)
Рэйнскі саюз (1806 г.). Напалеон —
пратэктар. Баварыя и Віртэмбэрг —
каралеўствы. Сэкулярызацыя духоўных
маёнткаў і медыатызацыя князёў.
Франц II зракаецца тытулу імпэра-
тара Свяшчэннай Рымскай Імпэрыі
і прымае тытул Аўстрыйскага імпэратара
(Франц I). Неапалітанскае каралеўства
аддае брату Іосіфу. (Язэпу)
Новы саюзнік — Прусія. Напалеон на-
біве яе войскі пад Енай і Аўэрштэдтам.
Напалеон займае Бэрлін. Саксонскі курфюрст —
кароль.

Бітва пад Прэйсіш-Эйлау і Фрыдландам (Бэнігсен). Тыльзіцкі мір (1807) Герцагства Варшаўскае пад пратэктаратам саксонскага караля. Вестфальскае каралеўства (Гіеронім). Кантрыбуцыя. Аляксандр прыняў кантынентальную блёкаду і згаджаецца на далейшыя заваяванні Напалеона ў Еўропе. Аляксандру прапануюць захапіць Малдавію і Фінляндыю.
Ад тыльзіцкага міру да нападу на Расію.

Пасьле тыльзіцкага міру амбіцыя Напалеона не знае граніц.
У Францыі: Заканадаўчы корпус зацішыўся у дарадчы сабранні. Трыбунат яго зачынены за крытыку „маладзежнага, дэмакратычнага духа". Змацаваньне „спэцыяльных" суды

Міністэрства паліцыі. Шырокая сеть шпіонажу. Разрыў з Ватыканам
Захопліванне тэрыторыі. Партугальскага караля пазбаўляе ўлады за тое, што адмовіўся ўвесці кантынентальную блёкаду
Гішпанскага караля (Карлуса IV) змушае зрачыся кароны і садзіць там свайго брата Іосіфа, якога пазбавіў з Неапалітанскага каралеўства, а у Неапалі пасадзіў свайго зяця Мюрата (1808) у 1809 г. зьліквідаваў папскую обласьць. Аўстрыя хоча пазбавіцца опекі Напалеона, але ён, разграміўшы яе войска пры Ваграме, забірае Зальцбург, Іллірыю і часьць Галіцыі (апошнюю прылучае да Варшаўскага герцагства). Пацвердзіўшы саюз з Аляксандрам, падбівае ўзяці яго Турцыю.

Тэхнічныя да [illegible] Еўропы
Нацыянальнае адраджэньне Прусіі.

Міністр Штэйн. Скасаваньне паньшчыны (у 1811 годзе). Самакіраваньне гарадоў, агульная абавязковая вайсковая павіннасьць. Напалеон вымагае адстаўкі Штэйна.
Шарнгорст – ваенны міністр.
Гумбольдт – міністр асьветы.
Шылер: Валенштэйн, Арлеанская дзева, Вільгельм Тэль (крыніца нацыянальнай ідэі)
Рамантызм і нацыяналізм.

Нацыянальная барацьба ў Гішпаніі.
Стан Гішпаніі перад Напалеонам.
Рэформы: кортэсы, Сенат, скасаваньне адмена прывілеяў паноў. Гласны суд. Асабістая бясьпека. Скасаваньне пытак. Раўнамерны падзел падаткаў. Зьнішчэньне ўнутраных таможні

Адпор гішпанцаў абаранялі на ўсё гэтае [illegible] незалежнасьці (Герыльля)
Паход Напалеона ў Расію

1) У 1810 годзе прымушаны землі між Везэрам і Эльбай да Францыі (Пратэст Аляксандра з прычыны свайго крэўнага Герцага Ольдэнбурскага
2) Павялічэньне герцагства Варшаўскага
3) Кантынэнтальная блякада (пошліны на французскія тавары).
Вайна 1812 году.

Вайна за вызваленьне Эўропы.
Рускае войска пераходзіць граніцу – Прымушэньне Прусіі.
Чацьвёртая кааліцыя: Расія, Аўстрыя, Прусія, Швэцыя, Англія. 1) Багемская армія (кн. Шварцэнберг); 2) Сілезская армія (Блюхер); 3) Паўночная армія (шведзкі кронпрынц).

"Бітва народаў" пад Лейпцыгам.
Пераход саюзаў Рейнскага саюзу на старану ~~Напалеона~~ каалiцыi
Заняцце Парыжа 31/III 1814 годзе. Напалеон на востраве Эльбе.
Рэстаўрацыя Бурбонаў (Людовік XVIII)
Канстытуцыйная хартыя: абяспечвала парадкі, створаныя рэвалюцыяй.
Палата дэпутатаў і палата пэраў
Заканадаўчая ініцыятыва належыць да караля.
Першы парыжскі мір: Францыя захавала Савойю і рад награнічных гарадоў на Рэйне і ў Бэльгii.
Венскі кангрэс. 100 дзён. Свяшчэнны саюз.

Меттэрнік.
Польскае пытанне. Расія большую частку Варшаўскага герцагства.
Пазнань — Прусіі, Галіцыя — Аўстрыі.
Англія тэй Прусіі дастаў: шведскую Поме-

ранію, Вестфалію, паўночную Саксонію и інш. Аўстрыя: Тыроль, Зальцбург, Венецыю, Ламбардыю, Ілірыю.
Англія французскія і галяндскія калёніі захапіла.
Бэльгія і Галяндыя — творазь Нідэрлянды.
Швэцыя дастала Нарвэгію
Рэстаўраваны Сардынскі кароль, Неапалітанскі, ~~папа~~, Гішпанскі, партугальскі і папа.
Германскі саюз: 35 манархій і 4 вольных гарады. Саюзны сойм ў Франкфурце над Майнам.
Уцёкі Напалеона. Бітва под Ватэрлоо
Другі парыжскі мір: адабралі частку гарадоў. Францыя заплаціла кантрыбуцыю і вярнула награбленыя прадметы мастацтва.
Свяшчэнны саюз: кіравацца запаведзямі хрысціянства, любві, міра, праўды.

Кузьміцкі — 4
Сушкевіч — 4.
Бімунед — 5.
Юшкевіч — 5.
Бячинд — 3
Алексіін — 5
Кінео — 3
Дзерыч. 5
Працукевіч. 3

Александровіч — 4.
Губар — 4.
Дзяшкевіч — 4.
Дзадбун — 4
Рудзінскі 5
Наімовіч 4
Раманоўск(ая) Л. — 3
Раманоўск(ая) Б. 3
Тумель — 5.

